

žiji, potem bolgarsko carstvo, nato avstrijska aneksija. Izključeno ni, da nas ne čakajo še nadaljnji podobni dogodki.

Toda vsi ti koraki niso nič drugega kakor posamezne faze v razvoju splošno orientalskega vprašanja.

Rusija je potisnjena malodane iz Balkana in Carigrada. Narodi so postali neodvisni in začeli so hoditi lastna pota. V Rusiji zro le še svojega zaveznika in nič več brezpogojnega varuha.

Deset let bo približno, kar so se vršili prvi dogovori med Bolgarijo in Turčijo o Balkanski zvezi: Eno leto kasneje sta se razgovarjala o tem sultan in tedanji srbski kralj Aleksander s svojim prvim ministrom. Abdul Hamid je bil za to idejo jako zavzet ali skeptičen, kakor je postal tekom svojega vladanja, v tako zvezo ni hotel verovati, ker je poznal ambicije Grkov, Srbov kot Bolgarov na gotova turška ozemlja.

Turčija je stala na pragu, da bi se ta razkositev res izvršila. Angleški kralj in ruski car sta sklenila važno pogodbo. Abdul Hamid je slutil, kaj sta se dogovarjala vladarja v Revlu in zato je proglasil ustavo in poklical Mladoturke na krmilo. S tem je hotel preprečiti tuje spletke.

Izprva se je kazalo, da je imel popolen uspeh. Poklical je k vladni nove in mlade moči. Zaupal se je dosedanjim opoziciji.

Ni dvoma, da bi imeli Mladoturki lahko popolen uspeh. Ako bi se postavili na temelj absolutne enakopravnosti vseh narodov in veropovedanj v Turčiji, bi jih podpisali vsi ti narodi. Toda Mladoturki so se izkazali kot absolutni šovinisti in zato tudi v to pomlajenje Turčije ne verujemo. Slejaliprej se poloti nezadovoljnost vseh tistih, ki so odložili svoje orožje, ker so pričakovali od nove vlade tudi novega režima in nemiri stopijo zopet na dnevni red.*)

Nekateri Turki uvidevajo položaj in zato so predlagali, naj bi se evropski Turki sploh umaknili iz teh krajev ter osredotočili vse svoje sile v Mali Aziji, kjer bi ustanovili novo krepko državo. Le Carigrad, svoj Stambul, nekdanji Byzantium in Konstantinopolis, bi si obdržali slejkotprej.

Ko so se prvič oglašili glasovi po Balkanski Zvezi, je šla iniciativa tako, da bi prevzela hegemonijo Turčija. Prag med okcidentom in orientom naj bi stal pod vodstvom orientalskega naroda.

Druga misel stopa v poslednjih dneh na dan: prag med večerom in jutrovem naj stoji pod vodstvom zapadne dinastije.

Nam se zdi, da ima ta misel mnogo več življenske sile ter realnosti v sebi. Dejanski je podložnih Habsburžanov že danes 6 1/2 milijonov Jugoslovancev in 3 1/2 milijonov Rumunov, torej skupno 10 milijonov balkanskega prebivalstva.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Narodna šola. Dodatno k zadnjemu poročilu dostavljamo tajnikovo izvestje.

Delovanje „Narodne šole“ je bilo, kakor v minulih letih, mirno in brez vsakih posebnih dogodkov. Saj je društvo nepolitiško in gre v njem samo za nabavo dobrih in kolikor mož cenih samoučil, je torej vsakemu vse na razpolago oziroma uslugo. Tajniku tega društva je jako težko napraviti za občni zbor mišlavo poročilo kakor je to običajno pri drugih društvih, ki se razvijajo bolj živahno.

Seji sta bili le dve. Ena, v kateri se je konstituiral odbor, in zadnja, pri kateri se je določil današnji občni zbor.

*) Kratka je bila slava mladoturškega gospodstva. Dne 23. t. m. je končala mladoturška moč, bržkone za vedno! Ista sila, ki jih je dosedaj držala pokone, ista sila jih je zapustila. Armada, ki je bila glavna opora Mladoturkov, na kateri je takorekoč stala cela politična moč Mladoturkov, ona armada se je obrnila proti njim in jih zapustila. Temne sile so varile toliko časa, da so pridobile na svojo stran maso armade. Vojaki so odrekli častnikom pokorščino, jih prisilili, da so stopali proti svoji volji z njimi, nekatere so ujeli, druge ubili. O resnosti položaja nam priča najbolje odgovor Ahmed Riza kot predsednik parlamenta. Ta mož je živel do proglašenja ustave v prognanstvu v Parizu, od kjer je vodil celo Mladoturško gibanje in organiziral iz Pariza celo lano revolucijo. Mogli bi mirne duše trditi, da je s padcem Ahmed Riza padla tudi mlada turška svoboda. Pričakovati moramo vsak dan kaka iznenađenja.

Uredn.

Poslovanje se je vršilo kakor prejšnja leta; časih je bilo več naročil, časih manj, kar je seveda odvisno od članov, ki so se večali-manj posluževali koristi naročevanja šolskega blaga potom „Narodne šole“.

Tudi se je gledalo, da se je ustreglo vsakomur glede blaga, ker nekateri imajo rajši Grubbauerjeve zvezke, drugi zopet one domače trdke Slatnarjeve, ki je prevzela zalogo in izdelovanje od prejšnjega domačega založnika Petriča. Kateri so boljši, vedo v prvi vrsti učitelji, ki jih naročajo, oziroma oni, ki jih rabijo.

Število naročnikov in družtenikov je skoraj isto kakor lani. Tudi število podpornikov se ni izmenilo — so isti, kakor so bili lani. Le za „Kranjsko hranilnico“ ne vemo, če nas bo že podpirala, ker je že tuintam, kakor se čuje, ustavila svoje podpore.

Na kranjski deželni zbor smo vložili prošnjo in upamo, da nam dovoli, oziroma nakaže tudi zaostale zneske, oziroma podpore iz minulih let. — Ako imamo nakazano enkrat to vsoto, potem smo zopet na trdnem in dovolj podprti. Drugi dobrotniki so: mestni magistrat ljubljanski, „Občno pomožno društvo“ in „Kmetijska posojilnica“, ki nam vsako leto nakazuje gotove zneske in katerim bodi izrečena na tem mestu najtoplejša zahvala.

Zborovanje učiteljskega društva za kranjski šolski okraj se vrši dne 13. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Kranju.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Tajnikovo poročilo o delovanju društva v preteklem letu.
3. Poročilo blagajničarke o društvenem denarnem stanju.
4. Slučajnosti.
5. Volitev novega odbora.
6. Pevska vaja za koncert v prid učiteljskemu konviktu.

Vse tovarišice in tovariše kranjskega okraja, ki so se že zglasili in se še zglase te dni za sodelovanje, naj vse dopolne jim zbere najtočnejše nastudirajo doma sami, da ne bo trajala pevska vaja predolgo. Vse podrobnosti, glede pravega koncertnega izvajanja pesmi, so zaznamovane na odposlanih notnih listih, na kar opozarjamo še posebej. Vsakdo naj nastudira na pamet določene pevske točke, pa naj so poglobi tudi v besedilo in melodijo.

Za odbor:

Fr. Luznar, V. Rus,
t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo dne 7. sušca v Brežicah.

Udeležba je bila v kljub skrajno slabim potem povoljna.

Posebno častno, so bile zastopane cenjene tovarišice. Pogrešali smo pa nekaj tovarišev in tovarišic ob železnici.

Predavanje „Pogled v švicarsko šolstvo“ je bilo temeljito in vsestransko, za kar je žel predavatelj tovariš Ign. Šijanec vsestransko pohvalo.

Prihodnje zborovanje bo 2. maja v Rajhenburgu.

Mariborsko učiteljsko društvo za okolico je zborovalo dne 1. mal. travna z lepoštevilno udeležbo; bilo je navzočih 45 članov. Predsednik izrazi svoje veselje nad zbranimi zborovalci, ki so prihiteli od blizu in daleč, da čujejo predavanje g. prof. Lavtarja iz metodike računstva, prilagojeno njegovi izdani računici za obče ljudske šole. Povzdiguje in naglašajoč, da g. profesor ni izgubil upanja na udeležitvi svoje izborne metode, iskreno čestita k aprobaciji in k novi izdaji dobre knjige.

Profesor Lavtar odzdravlja ter se zahvalja za zaupanje učiteljstva, ki je v tolikem številu počastilo njegovo predavanje. Posebno tudi naglašja, da se njegovo srce nikakor ni ohladilo do svojih nekdanjih učencev, a obžaluje, da dolgo časa ni imel stika z učiteljstvom, sedaj pa upa na medsebojno prijateljsko vez.

Na podlagi računice razvije predavatelj metodično razvrstitev snovi v svoji knjižici ter tuintam opozarja na metodične posebnosti in temeljito razkroji in utemeljuje svoje praktične izkušnje. Naj navedemo nekatere podatke.

a) odločno zanika vsestransko obravnavo števil v prvem šolskem letu;

b) zavrne številne obrazce, ker so nekaki umetni številni znaki, a se po njih nikakor ne da proučevati operacije — recimo števanje, ki se uči le v vrsti, nikoli izven nje;

c) zastopa števno vrsto, po kateri seveča število po-enoti in po vrstnih vajah pride do števanja in odštevanja;

d) podlaga vsake operacije so osnovne vaje, misli na krajsanje operacije, nastanajoč se na prejšnje vaje in na dekadni sestav;

e) opira se na stopnjevanje, ki olajšuje težjo operacijo;

f) uvaža uporabno računanje, ki je veljavno za življenje, ker vpliva na mišljenje, izhaja iz lastne izkušnje ter razširja korakoma duševno obzorje.

Izvajanja in razmotrivanja predavateljeva so nas popolnoma zadovoljila in bili smo o na-

zori njegove metode popolnoma prepričani in delali bomo za uresničevanje njegovih idej. Žel je mnogo priznanja in hvale.

Nato zaključil tov. predsednik Požegar dobro uspešno zborovanje in zagotavlja v imenu učiteljstva najiskrenejšo zahvalo.

Določil se je dan 13. majnika t. l. za majniški izlet v Fram. Tovarišice in tovariši, pridite v obilnem številu! Zaužijmo lepe ure v krasni majniški prirodi!

Dne 22. t. m. se vrši v „Narodnem domu“ ob pol 10. uri dopoldne druga pev-ska vaja.

Cenjeni tovariši in tovarišice, zanimajte se malo več kot doslej! Zahtevali ste pevski mešan zbor in se ga torej tudi oklenite. Vsa pojasnila in note daje tovariš Šerbinek, učitelj v Framu. Nastopimo pri izletu častno, sebi v veselje, drugim v lep užitek!

Pri skupnem obedu dne 1. t. m. se je govorila krasna beseda v čast g. prof. Lavtarju in se poudarjala misel: V skupnem ne-trudljivem delovanju je naš spas! Le prehi-tro so minile vesele ure; več takih — in lepše bo!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 13. majnika 1909 v Framu. Začetek točno ob 10. uri. Razen navadnih točk je na dnevnem redu proslavljalni spomin na 40letni obstanek drž. ljud. šol. zakona.

Zaradi skupnega obeda se je oglaševati pri š. vodstvu v Framu.

Sosedna bratska društva ter prijatelji šole dobro došli.

Imenom odbora

Avguštin Požegar,
načelnik.

Učiteljsko društvo za laški okraj priredi v nedeljo, dne 2. maja, izlet na Rim-ske toplice ter zboruje po običajnem dnevnem redu ob 10. uri v ondolni šoli.

Na izlet se vljučno vabijo p. n. člani celjskega učit. društva.

Zaradi obeda naj se blagovoli vsak p. n. udeleženece zglasiti po dopisnici pri tov. Fr. Pečarju, nadučitelju — Sv. Marjeta p. Rim-ske toplice.

V slučaju slabega vremena v nedeljo zju-traj se pr-loži izlet na prihodnjo nedeljo, dne 9. maja t. l.

Na veselo snidenje!

K polnoštevilni udeležbi vabi

odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 29. t. m. ob 2. uri popoldne na Gomilskem.

Dnevni red:

1. Naznanilo predsedstva.
2. Učiteljev ugled in značaj, predava tov. Šimon Meglič.
3. Predlogi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

R. Vrabl, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. maja t. l., ob pol 11. uri dopoldne v Raj-henbumbu.

Vzpostav:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene zadeve.
3. Ob štiridesetletnici državnega ljudsko-šolskega zakona.
4. Letošnje konferenčne teme.
5. Slučajnosti.

Ob 10. uri je pevska vaja, ki se je naj udeležje vsi pevci in pevke.

Skupno kosilo pri Kosarju.

Pričakujemo polnoštevilne udeležbe tudi iz sevniškega okraja.

O d b o r.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono se naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Uči-teljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca marea: K 58.769-31.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poš-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve na-vedenih znamk se ne odgovarja.

Srednješolski vestnik.

**** Shod srednješolskih učiteljskih društev.** Shod srednješolskih učiteljev na Du-naju je razpravljal 5. t. m. o stanovskih vprašanjih glede na suplente. — Sklenilo se je: Suplenti, ki imajo izkušnje, pri konferencah glasujejo. Suplente naj nakaže ministrstvo po-sameznim zavodom. Ustanove naj se zato tri osrednja mesta, in sicer za slovenske, italijan-ske in nemške srednješolske učitelje na Du-naju, za češke v Pragi, za poljske in rusinske

pa v Levovu. Plače naj dobe suplenti letno 2400 K. Veljajo naj za nje učne obveznosti, ki se jih morajo držati pravi učitelji. Nato se je razpravljalo o stanovskih vprašanjih pravih srednješolskih učiteljev, glede na katere se je sklenilo: Odpravi naj se tajna kvalifikacija, kakor tudi ukaz z dne 10. oktobra 1851, ki zahteva, naj se v kvalifikaciji označi politično mišljenje srednješolskih učiteljev, nadalje se zahteva službena pragmatika in disciplinarna postava. Času primerne tudi niso kvinkvenalne doklade. Proforski naslov naj se državno štiti in naj imajo pravico nanj zgolj akademi-miki. — Prihodnji shod se vrši v Ljubljani.

**** Naslov profesorja** je minister za uk in bogočastje podelil židovskemu verouči-telju na tržaški c. kr. drž. gimnaziji dr. Ušerju Brettholzu.

**** Stavka dijakov** je v drugem raz-redu pomorske šole v Dubrovniku. Dijaki stav-kajo zaradi strogosti nekega profesorja.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Štev. 4. Vsebina: 1. X.; Ob štiridesetletnici moderne šole. — 2. Matija Heric: K metodiki pouka v začetnem či-tanju. — 3. Janko Polák: O negovanju oči, ušes in govoril. — 4. Mirko Šijanec: Lev N. Tolstoj o vzgoji in naobrazbi. — 5. Fran Vajda: Sklepni račun in pravilno govor-jenje. — 6. Književno poročilo. — 7. Raz-gled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kro-nika. — Najtopleje priporočamo!

Naši zapiski, dvojna številka (3. in 4.) prinašajo sledečo vsebino: Junij: Poraz? — Etbin Kristan: Herceg-Bosna. — R. L.: Anarhizem. (Dalje.) — Dr. H. Tuma: Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega. (Konec.) — D. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiweisa. (Dalje.) — Dr. Boris Zarnik: In me-morian Charles Darwin. (Konec.) — Dr. I. van Prijatelj: Donesek k jezikovni in socialni zgodovini slovenski. — Dr. Edvard Šerko: Duhovnost in klerikalizem. — Pre-gled: Narodno gospodarstvo. — Biologija. — Strokovni pregled. — Zadrudništvo. — Lite-ratura. — Šolstvo. — Politika. — Oton Zupančič: Epigrami. — Priporočamo!

Politiški pregled.

* **Delegacije** bodo, kakor poročajo, skli-cane na dan 14. septembra.

* **Državni zbor** se snide 28. aprila. Proračun za leto 1910, ki je baje že izdelan, se predloži parlamentu koncem maja. Sicer predloži vlada osnovno o aneksiji, načrt o tr-govskih pogodbah ter načrt o odškodnini, ki se plača Turčiji za Bosno in Hercegovino. Parlament ima zborovati do konca junija.

* **Armado povelje cesarja.** Dunajski uradni list je objavil armado povelje cesarja. Cesar omenja, da so zopet nastopili mirni od-nošaji, ki o m o g o č a j o odpust rezervistov. Vsem poklicanim rezervistom izreka cesar pri-znanje na točnosti, s katero so se odzvali po-zivu pod orožje. Istotako izreka cesar vsem četam, zavodom in njih zapovedništvom zahvalo za službo, vršeno v težavnih razmerah.

* **Obnovitev trozveze.** Poročila itali-janskih listov, da se trozveza obnovi, potrjuje berlinsko časopisje. Obnovitev se izvrši na do-seďanjem temelju in brez izpremembe doseda-njega razmerja med aliranimi velesilami. — Iz Rima javljajo, da se oficizno potrjuje vest o obnovitvi trozveze, vendar pa se obenem na-glašja, da v Rimu ne nameravajo pred časom obnovitve te zveze.

* **Pravičnost krščanskih socialcev.** V okrajnem zastopstvu v tretjem okraju na Dunaju je predsednik okr. zastopa Spitaler iz-javil, da bo češka ljudska šola, ki jo vzdržuje društvo Komensky, v kratkem zaprta, češ, da nje obstoj ne odgovarja postavnim za-htevam. Zapiranje šol je barbarstvo prve vrste.

* **Südmarka.** Na zborovanju nižjeav-strijskih podružnic „Südmärke“ na Dunaju je poudarjal nemški poslanec Herzog iz rajha, da bodo denarni zavodi v Nemčiji podpirali z vsemi sredstvi avstrijske Nemce v boju proti Slovanom.

* **Umrovljenje županjskega šol-skega nadzornika.** Iz Zagreba poročajo, da je hrvaška vlada umirovila županjskega šol-skega nadzornika Milo Orlića v Gospiću. Na zadnji županjski skupščini je Orlič branil ci-ricilo proti Bauehovim pristašem.

* **Preganjanje narodnostnih učiteljev na Ogrskem.** V seji ogrskega držav-nega zbora je pravosodni minister podal izvestje o učiteljih, proti katerim so oblasti na temelju zak. člena 27 iz leta 1907. uvedle discipli-narno preiskavo v letu 1908. zaradi nedovolj-nega znanja madjarskega jezika. V preiskavi je 182 učiteljev.

* **Mohamedanci v Bosni.** Cesar je potrdil statut za avtonomno upravo verskih in šolskih zadev mohamedancev v Bosni in Hercegovini.

*** Obrtno šolstvo in časnikarstvo.** Po uradnih poročilih o šolskem obiskovanju je bilo na obrtnih šolah 1. 1908. 44,4% nemških učencev, 44,3% Čehov, 5,6% Poljakov. Na Slovence, Hrvat, Lahe in Rusine odpade skromni ostanek, iz česar priha, kako malo je zanimanja pri Slovencih za obrtno vzgojo. Nasprotno je pa češki odstotek silno močan, če se pomisli, da ne tvorijo Čehi niti tretjine celotnega prebivalstva. Čehi skrbijo najbolj za izobrazbo svojih obrtnikov. Podobno govori statistika časopisja. En politični list se izdaja na 16.157 Lahov, 18.610 Čehov, 18.882 Nemcev, 38.494 Rumunov, 44.177 Slovencev, 44.461 Hrvatov, 44.762 Poljakov in 153.706 Rusinov.

*** Zakon proti napitnini.** Ameriška država Washington je prva, ki je sprejela v svoj kazenski zakon tudi postavbo proti napitnini, najsi jo že kdo da ali sprejme. Kdor daja ali pa kdor sprejema napitnino bo strogo kaznovan.

*** Srbija.** Iz Belgrada poročajo, da je brat pokojnega komornega sluga Kolakovića vložil proti princu Gjorgju na državnem pravdniku v Belgradu kazensko ovadbo zaradi umora. — Državno pravdnikstvo pa je odbilo brez navedbe razlogov predlog glede kazenske preiskave.

*** Odpravljeno suženjstvo.** Belgijska vlada je odpravila suženjstvo v državi Kongo. Vendar!

*** Sv. sinod in moderni ruski pisatelji.** Iz Petrograda poročajo, da je sveti sinod sklenil pričeti akcijo proti modernim pisateljem.

*** Turčija.** Mladoturki razglašajo, da je sultan Abdul Hamid odstavljen in imenujejo Mohameda Rašida za naslednika. Zmaga Mladoturkov je torej popolna.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Vestnik.

Izprememba v dež. šolskem svetu v Ljubljani. Poročajo nam, da je g. dr. Šušteršič odločil zastopstvo deželne odbora v dež. šol. svetu in da je na njegovo mesto poslan deželni odbornik g. prof. Evgen Jarc. Tako je postal član tiste korporacije, ki bi ga skoro disciplinirala, da ga ni rešil s svojim glasom tedanjim njen član — liberalce doktor Bleiweis. Upamo, da bo prof. Jarc kot šolnik na svojem mestu in da ga ne bo kot njegovega tovariša dr. Lampeta vodila samo politična strast, ampak pravičnost, preudarnost in srce. Ako je naše upanje opravičeno, dokažejo dejanja. In po teh ga bomo sodili, oziroma ga bodo sodila sama.

„Slovenčeva“ zavijanja. „Slovenec“ je poročal o občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ z nekako zmagozvestavo, češ, kmalu bo po vas liberalni učitelji. — Pristavil pa je, kako je šentviški žirovnik očital vrlenu g. Cepuderu, da je pristopil „Slomškovi zvezi“ češ, da liberalnemu učiteljskemu združenju le državni zakoni, g. Cepuder pa potrebuje dva je-roba, namreč državne in cerkvene zapovedi. G. Žirovnik je torej javno priznal, da on ne potrebuje cerkvenih zapovedi, temveč da lahko mladino vzgojuje brez — vere. Da svet zve resnico in vidi, kako mojstri v zavijanju so „Slovenčevi“ uredniki, moramo povedati, da tov. Žirovnik ni niti z eno besedo omenil cerkvene zapovedi ali pa vere. Pač pa je rekel, da resnim učiteljem zadostuje državno nadzorstvo, kakršno je ustanovljeno v državnem šolskem zakonu in torej ne potrebujejo še duhovniškega varuštva. — To je vse! A „Slovenec“ ima takoj v rozi zraven; vemo pa vsi, da več na — jeziku, nego pa v sreči!

Izšla je 4. št. „Naše bodočnosti“ s prav zanimivo vsebino. List je prav primeren za šolske knjižnice. Jutri izide pa 4. številka „Domačega ognjišča“ s prav poučno vsebino za starše in vzgojitelje. List je neobhodno potreben za lokalne in okrajne učiteljske knjižnice. Prav toplo priporočamo oba lista.

„Naš List“ piše: „Kranjsko učiteljstvo bo v najkrajšem času očiščeno, ako že ni, ker so vsi neznačajnejši preskočili v Slomškovo Zvezo. Od zdaj naprej bodo le redke izjeme preskakovale in ostalo napredno učiteljstvo si bo globoko oddahnilo, ko ne bo več med njimi kukavice in izdajice! Poštenjak s poštenjakom bo sedel skupaj in vsi bodo laglje prenašali udarce in krivice zaznamovanih trinogov, sramote in pogube naše domovine.“ Res smilijo se nam vsi, ki so iz osebnih dobičkarstev prodali svoj značaj in si prisilili na čelo pečat efalistva. Spoštujemo pa vse one pristaje S. Z., ki so iz prepričanja in iz početka v tej zvezi ter ne iščejo osebnih koristi v njej, ampak koristijo stanu!

Osebnosti na Kranjskem. Bivša supletinja v Godoviču F. Mavrova je postala prava učiteljica v Studnem. Namesto kot definitivne učiteljice na Viču imenovane V. Šornove je postala prov. učiteljica v Sp. Šiški E. Schmidmayerjeva.

Uršulinke v Škofji Loki so nedavno dobile, tako nam poročajo, od naučnega ministrstva dovoljenje za ustanovitev ženskega učiteljskega.

Leva roka. V Kraljevcu se je zavzel prof. Walter Simon za to, da pride tudi leva roka do veljave. Ustanovil je skupno z nadzornikom Tromnauom tečaj za to. V teh tečajih morajo otroci pisati, računati, risati tudi z levo roko in po kratkem času se je spoznalo, da so postali učenci enako pripravljeni delovati z obema rokama. Razstava je dokazala, da ne zaostajajo izdelki, izvršeni z levo roko, za onimi, ki so bili dovršeni z desno roko.

Otroški dan namerava napraviti dne 2. maja „Češka deželna komisija za obrambo otrok in za skrb za mladino na Češkem“ v družbi s „Šolsko Matico“. Ta slavnost bo kolikor mogoče preprosta, stroškom se bo načeloma izogibalo, da se doseže čim večji dohodek na korist češkega otroka. Na raznih krajih v Pragi bodo igrale godbe in peli pevski zbori, na tramvajskih vozovih bodo gospe in gospodje nabirali za otroke, istotako pri vseh blaginjah v denarnih zavodih in društvih. Popoldne bo velika otroška slavnost na razstavišču. Na programu bodo godba in otroške atrakcije. Prvi so uprizorili take „otroške dneve“ Danci v svoji prestolnici na predlog učitelja Jensena ter so nabrali v par letih znatno vsoto 450.000 danskih kron (1 danska krona znaša v našem denarju 1:35 K).

Šesto ljudsko knjižnico osnuje v kratkem tržaško počitniško akademsko društvo „Balkan“ v Lonjeru.

Nova odkritja v svetovnoznani postojnski jami. V sredo 7. t. m., je šlo v namen raziskovanja več udov jamske komisije v dosedaj še neznani del „Nadvojvoda Ivanove jame“, ki je 1600 m dolg ter poln najlepših kapnikov in se hoče umetnim potom v kratkem otvoriti širšemu občinstvu. Med večurno ekspedicijo in po premaganju neštetič nevarnosti se je hrabrim raziskovalcem posrečilo odkriti celo vrsto bajnih, dolgih stranskih in navpičnih hodnikov. Pripravljajo se še nadaljna odkritja.

Štipendiji za gluhe. Na graškem gluhega zavodu je razpisanih za šolsko leto 1909/10. 21 štipendijev za zdrave, uboge, uka zmožne in na Štajersko pristojne gluhe otroke. Prošnje je treba nasloviti na deželni odbor štajerski, a jih je treba najdalje do 30. aprila t. l. odposlati na ravnateljstvo deželne gluhega zavoda v Gradcu, Rosenberggürtel 21.

Boj proti alkoholu na Finskem. Na Finskem protialkoholno gibanje jako lepo uspeva. Že v soboto popoldne morajo biti zaprte vse manjše krčme, ob 2. popoldne pa tudi vse trgovine z vinom, pivom in žganjem in ostanejo zaprte do ponedeljka v jutro. Izjemo delajo le hoteli in fine restavracije z vrtovi. Vendar pa so tudi tu nabiti napisi, da se žganij pijače ne toči. V krčmah na deželi nimajo piva in tudi ne drugih žganih pijač. Povsod ustanavljajo treznostne hotele. Branjevi ne smejo prodajati alkoholnih pijač. Temu nasproti pa so povsod na razpolago brezalkoholne pijače in ob cestah stoje lesene utice, v katerih točijo poleti limonado in druga hladila.

„Lega nazionale“, podružnica za Gorico, je imela svoj letni občni zbor v mestni palači. Predsedoval je župan Bombig. Dohodkov 1. 1908. je bilo K 22457,94, stroškov K 7332,06. Posebno glasen je bil dr. Venier, ki je palagal posebno važnost na Podgoro. 58 otrok hodi v tamkajšnji otroški vrtec, okoli 80 v laško ljudsko šolo. V kratkem nameravajo otvoriti tam dekleško ljudsko šolo.

Nemški „Schulverein“ je ustanovil v zadnjih 14 dneh 19 novih podružnic, od teh 8 na Štajerskem. Vseh delavnih podružnic ima „Schulverein“ 1516, potemtakem se jih je v dobrem pol letu ustanovilo nad 100 novih. V zadnji seji je glavno vodstvo dovolilo 14.279 kron za obmejne kraje.

Slovenska Matica ima svoj 45. občni zbor v ponedeljek, dne 26. t. m., ob 8. zvečer v mestni dvorani v Ljubljani.

Uradna tajnost. Na Kranjskem je okrajni šolski nadzornik, ki katehetu neke šole pisмено javlja, kdaj pride inšpicirat dotično šolo. Pa ne morda zaradi taraka!

Pravice javnosti je priznalo ministrstvo za uk in bogocastje prvemu in drugemu razredu ženskega liceja zavodov šolskih sester „Notre Dame“ v Gorici.

Nadučitelj Danilo Fajgel slovenski skladatelj. Pod tem naslovom izide razprava, ki jo spisuje tov. Janko Leban. Spis bo imel na čelu tudi dobro pogojeno sliko blagopokojnega tovariša, ko sedi pri mizi ter s peresom v roki zamišljeno gleda na neko svojo skladbo, ki jo drži v levici.

Neki list je bagatelno pisal o Fajglju, da je bil samouk. Toda samouk je bil tudi Franc Levstik, ki se z njim v slovenskem jezikoznanstvu ni mogel meriti noben profesor, saj je znano, da je Levstik celo nekega profesorja pripravil na profesorski izpit. In Fajgel? Dasi samouk, je vendar največji slovenski kontrapunktist! Ko se je l. 1891. poganjal za umetniško štipendijo, ki jo je tudi dobil, je bil referat poveljen slavnemu dunajskemu kritiku dr. Hanslicku. Tedaj je Fajgljev prijatelj imel pri-

liko govoriti s Hanslickom samim. Rekel je slovečemu možu: „Sie werden an Fajgeljs Kompositionen keinen Geschmack finden“, na kar mu je Hanslick odgovoril: „Haben Sie keine Angst; ich verstehe auch die Kontrapunktisten wohl zu würdigen. Indessen haben die Slowenen an Fajgelj einen zweiten Bach; wie kommt nur der seltene Mensch zu einer so gediegenen Kenntnis des Kontrapunktes? Ich werde ihn sehr warm befürworten.“

Zanimivo je, da so Fajgljeve skladbe, ki jih je pred smrtjo poslal dvorni knjižnici na Dunaj, tehtale 17 kg. Zadnji Fajgljev opus je nosil št. 361! To je kolosalna plodovitost! Zanimivo je tudi, da je Fajgelj iznašel neko izpremembo pedalne klaviature, s katero iznašbo pa je žal, legel v grob.

Ker je bil Fajgelj Idričjan, so posebno njegovi rojaki lahko ponosni na odličnega moža!

Državna učna delavnica za košarstvo pri Sv. Barbari v Halozah. Učiteljstvo je bilo vsekakor najvažnejši činitelj, kadar je bilo treba kako novo idejo na gospodarskem polju med kmetijskim ljudstvom razširiti. Odkar smo ustanovili naš zavod, je zopet učiteljstvo, ki se izmed vseh stanov najbolj zanima za najnovejšo panogo kmetijstva: vrbo-rejo in za edino rokodelstvo: košarstvo, za katero se na Spodnjem Štajerskem nahajajo vsi predpogoji, da postane domača industrija. Obojno — vrbo-rejo in košarstvo — je pri nas stoprav v začetku razvoja in manjka nam še povrh tudi tozadevnih strokovnih spisov. — Tovariši in tovarišice se obračate zaradi tega z raznimi vprašanji na tukajšnje vodstvo. Izprošila se je že tudi parkrat misel, prirediti poseben tečaj za ljudskošolsko učiteljstvo. Glavno vodstvo na Dunaju je naklonjeno tej zadevi in bi eventualno dovolilo obiskovalcem tečaja odškodnino stroškov. Tovariši in tovarišice, ki bi se hoteli udeležiti nameravanega tečaja — trajal bi najbrž en teden — se tem potom vabijo, da se pri podpisnem vodstvu zgledajo ter izjavijo, v katerem času bi jim tečaj najbolj ugajal in s katero odškodnino bi se zadovoljili. Sprejelo bi se samo do 20 učiteljev, oziroma učiteljic in bi podpisani skrbeli, da bi dobili obiskovalci poceni hrano in stanovanje. Vodja:

Anton Ogorelec

Razkol v laškem učiteljstvu. V Gradškem je zborovalo laško učiteljsko društvo o svojem gmotnem položaju. Učiteljice so zahtevale enako plačo z učitelji, česar pa zadnji za sedaj niso hoteli pripoznati. Posledica temu zanikanju je, da izstopijo vse učiteljice iz učiteljskega društva in bodo, ker jim gredo tudi nekateri poslanci na roko, same zahtevale uresničenje te zahteve. Učitelji pravijo, da imajo družine, da morajo vzgajati svoje otroke; to jim pa provzroča več stroškov. Učiteljice so pa navadno same, morejo torej živeti z manjšo plačo in nimajo potrebe, da bi trosile denar za drago obleko in najmodernejše klobuke in druge brezpotrebne reči. Učiteljice pa nasprotno trde, da ni res, da one nimajo nobenega vzdrževati, ker tudi one morajo skrbeti za matere, očete in brate in veliko staršev živi na stroške svojih hčera — učiteljic. Imajo pa tudi z učitelji enako delo in enako odgovornost, imajo torej tudi pravico do enake plače. Razkol med laškimi učitelji in učiteljicami je tako popoln, da se ne da več premostiti.

Obrtno šolstvo.

Šolski odbor za obrtno-nadaljevalno šolo v Ljubljani je izvolil v svoji seji dne 15. t. m. podpredsednikom nadučitelja Jakoba Dimnika in blaginikom pa trgovca Josipa Vidmarja. Pri tej seji se je tudi sklenilo, da se ima letos prirediti ob sklepu šolskega leta razstava šolskih izdelkov v „Mestnem domu“. Ta razstava se ima otvoriti v nedeljo dne 25. t. m. ob enajstih dopoldne in trajati do vstetega dne 2. maja.

Priprave za razstavo so se poverile posebnemu odboru, sestojecemu iz ravnatelja obrtne nadaljevalnice in pa iz voditeljev obrtnopripravljalnih tečajev. Razstavo samo bodo pa uredili učitelji s svojimi vajenci. Načelnik razstavnemu odboru je obrtnošolski nadzornik g. Ivan Šubice.

Najboljši izdelki se bodo nagradili s hranilničnimi knjižicami po 5 in 10 K. Za določitev nagrade se je odločilo posebno razsojevališče. Razstava se bo ob enajstih dopoldne slovesno otvorila in naslednjo nedeljo pa zopet ob enajstih dopoldne slovesno zaključila.

Kakor smo že poročali, se bo obrtno-nadaljevalna šola preselila iz tukajšnje realke v štiri mestne deške ljudske šole. Takoj po sklepu letošnjega šolskega leta, torej že maja meseca, se inventar sedanje obrtno-nadaljevalne šole sestavi, popiše in primerno porazdeli med nove obrtne šole.

Ker se ima preosnova izvršiti že s prihodnjim šolskim letom, se je šolskim vodstvom vsled sklepa šolskega odbora naročilo, primerno in pravočasno poskrbeti za potrebne učne moči. Prosilci, ki reflektujejo na pouk, naj se s prošnjami zglašajo pri šolskem vodstvu. Ozirati se bo pri nameštanju le na one prosilce, ki so specialno usposobljeni za takšen pouk. Le če primanjkuje izprašanih učiteljev, se bodo name-

ščali tudi neizprašani. Če so pa takšni že nameščeni, naj se ne odpuščajo brez vzroka. Iz tega sledi, da vsi, ki so letos poučevali, bodo smeli poučevati tudi prihodnje šolsko leto, če so izprašani ali ne. Vsak neizprašan učitelj bo imel pa letos v počitnicah priliko se specialno usposobiti v tečaju, ki bo zadnje dni avgusta in prve dni septembra v Ljubljani.

Pri odbiranju učnih moči se je glasom razpisa šolskega odbora za obrtno-nadaljevalne šole v Ljubljani z dne 20. septembra 1907 št. 31 ozirati v prvi vrsti na usposobljene učitelje lastnega zavoda, potem na usposobljene učitelje od drugih in če bi število prvih kakor drugih še ne zadoščalo, se je ozirati na učitelje lastnega zavoda, ki niso strokovno usposobljeni za pouk na obrtnih šolah.

Šolsko zdravstvo.

Otroške bolezni. V Berlinu so nedavno preiskovali, katere bolezni imajo otroci navadno, preden vstopijo v ljudsko šolo. Dognalo se je sledeče v eni šoli: 50 odstotkov otrok je še pred vstopom v šolo že prebilo ošpice, 26 odstotkov oslovski kašelj, 16 odstotkov kozice, 11 odstotkov škrlatice in 5 odstotkov difterije. Ker so vse te bolezni nalezljive, je dokazano, da šola ni kriva, ako otroci zbole, nego premala skrb mater. Seveda pa je nalezljivost v šoli lažje neizogibna, ako se pravočasno ne ukrene, da se bolni otroci obdržijo doma in šola zapre.

Naročajte in širite naš list!

Razgled po šolskem svetu.

— **Oporoka vrle češke kmetice.** Bogata kmetica, vdova brez otrok in sorodnikov, T. Milnerova iz Veskova pri Znojmu na Češkem, je zapustila sledečo oporoko: „Za dediča vsega svojega imetja v približni vrednosti 25.000 K določam „Matico“ za oskrbovanje čeških srednjih šol“, ki ohranjuje češke otroke svojemu rodu, da se mu ne odtujijo. — Ker imajo pa ravno v Znojmu Čehi hudo borbo za obstanek narodno češkega življa, določam kot zavedna Čehinja, kakršna hočem ostati do smrti, da porabi Matica moje imetje za ustanovitev češke gimnazije ali realke v Znojmu. — Ta dar polagam kot navadna kmetica na žrtvenik svojega naroda ter izražam željo, da bi me posnemali v tem še mnogi rodoljubi v prospeh našega naroda.“

— **Nov profesor na zagrebškem vseučilišču.** Dosedanji docent dr. Albert Bazala je imenovan javnim izrednim profesorjem teoretične in praktične filozofije na zagrebškem vseučilišču.

— **Dijaška banka v Moskvi.** Profesor finančnega prava na vseučilišču v Moskvi Ivan Ozerov je uresničil originalno idejo: ustanovil je dijaško banko, ki bo dajala dijakom in akademikom posojila in kredit pod ugodnimi pogoji. Kapital, ki je bil nabran znaša tri milijone rubljev. Ruskih dijakov in akademikov je 41.000 in od teh se morata dve tretjini boriti z najhujšo bedo. Nadejati se je torej, da bo nova banka velika dobrota za te siromake ter da bo nosila narodu velike moralne koristi.

— **Umrli je v Gradcu dr. Konrad Jarc,** dež. šolski nadzornik v pokolu in vitez reda železne krone. Pokojnik je bil kot nadzornik na svojem mestu. Zavedal se je vedno, da je Slovenec. Dr. Konrad Jarc je šel s cesarjem Maksimilijanom kot častnik v Meksiko, a se je po cesarjevi tragični smrti vrnil v Avstrijo, kjer je dobil mesto profesorja na gimnaziji.

Raznoterosti.

× **Umrljivost na Dunaju 1. 1908.** Lansko leto je umrlo na Dunaju 35.511 ljudi, in sicer 18.334 moškega in 17.177 ženskega spola. Med temi je bilo 8320 dojenčkov do enega leta, 2803 otrok pa do petega leta, skupaj 11.123, torej skoraj tretjina vseh slučajev. Med vzroki igra največjo vlogo jetika, ki je zahtevala 5564 žrtev.

× **Šibanje za potepuhe** je sprejela turška poslanska zbornica. Proti uvedbi šibe so glasovali liberalna unija in kristjani. Izmail Kamal je rekel, da je s tem Turčija izgubila ime moderne države.

× **Krojaški pomočnik kot profesor.** Konec marca je izginil iz Solnograda prof. Pierre iz Pariza. Ker je bil po mestu znan kot dober učitelj francoskega jezika, so ga vsi pogrešali in komaj sedaj so prišli na to, da je bil dozdnevni profesor Riess krojaški pomočnik iz Bavarskega, in da je zapustil v Solnogradu mnogo dolgov. Letošnje poletje je namreč hotel s svojimi učenkami in učenci napraviti izlet v Pariz, za kar so mu morali dati vsi nekako kavejico, ki je seveda sedaj ne dobe nazaj.

× **Usoda posestva.** Neko posestvo v Draždanah je prodal neki posestnik banki za